

**ADAM
BROOKES
NOČNÍ
DRAVEC**

Copyright © Adam Brookes, 2014

First published in Great Britain in 2014 by Sphere, an imprint of
Little, Brown Book Group

Translation © Irena Steinerová, 2017

ISBN 978-90-7473-527-1

1

Provincie Čching-chaj, západní Čína **Nedávná minulost**

1:37 po půlnoci.

Vězeň číslo 5995 byl tam, kde neměl být, a v ústech mu bobtnal strach.

Už za okamžik.

Ta myšlenka mu bleskla hlavou a rozechvěla útroby přívalem adrenalinu.

Stál ve tmě. Pohyblivý kužel světla za baráky zaléval trestanecký tábor stříbřitým světlem a měnil ostnatý drát v zářivé smyčky třpytící se proti noční obloze.

Už za okamžik. Za zpropadený okamžik.

Tělem se přimáčkl ke zdi, cihly ho studily do dlaní. Silou vůle se snažil splynout se stíny, znehybnět. Dech se mu zrychlil. Chřípí plnil chladný pouštní vzduch stříknutý kerosinem a prachem. V ústech strach, jako žluklá lepkavá kaše.

Už za okamžik.

Vtom se objevil muž, šinul se po prašné cestičce mezi baráky v beztvare šedé uniformě, hnědý kožený řemen prověšený pod vahou pohupujícího se pendreku, vojenskou čepici posunutou do týla, sklopené oči, v jedné ruce vysílačku a v druhé cigaretu. Patrola v 1:30.

Vězeň číslo 5995 z přítmi sledoval, jak se dozorce šourá po chodníku. Vězni jim říkali *lej-c'*, těm přitroublým úplatným imbecilům, kteří tvořili vězeňskou stráž. *Lej-c'*. Blafaři. Kvůli tomu jejich štěkání a chrchlání a věčnému hromování. 5995 se stáhl hlouběji do tmy. Zachytil závan cigaretového kouře a přepadla ho chuť jako kopanec do krku.

Blafař už téměř dorazil k bloku, za nímž se vězeň číslo 5995 skrýval. 5995 slyšel, jak mu pod bagančaty skřípe štěrkový prach. Blafař by teď měl podle kostelního pořádku obejít blok a zabočit doprava, jeho stín by se měl scvrkávat pod přísným dohledem kuželu světla a křupání kroků slábnout. Měl by zmizet do prázdné noci a umožnit vězni nepozorovaně pokračovat v jeho riskantní cestě – k čemu vlastně? Ke svobodě? K popravčí četi? Nebo ke smrtící injekci, thiopentalu sodnému bublajícimu v žíle, aby držel krok s dobou?

5995 čekal, až ho kroky minou.

Jenže zavládlo ticho. Blafař se zastavil.

Zapraskání vysílačky a elektronické pípnutí.

5995 se snažil zatáhnout vypouklé břicho, opticky zmenšit silná stehna a šíji, ježatou hlavu i svalnaté ruce do neviditelná, do nehybnosti. Pomalé zakřupání štěrku, jako by se blafař otáčel nebo přešlapoval z nohy na nohu. Pak zamumlání, další zapraskání. *Píp*.

Ticho.

5995 malinko vydechl a lehounce nasál vzduch. Klid. Klid. Nehýbat se.

Pak se znovu pozvolna ozvalo skřípavé šourání. 5995 zavřel oči, na lebce ho zasvědčil pot. Kroky se blížily.

Blafař nezamířil pryč od 5995, jak napovídaly zkušenosti z předchozích měsíců a veškeré informace, které dokázal zkušený operativce jako 5995 shromáždit. Blafař proti veškeré logice krácel přímo k vězni 5995 a jeho krajně nedostatečnému úkrytu. Do hajzlu! Unikla snad vězni 5995 při rekognoskaci terénu nějaká bezpečnostní kamera? Nebo ho

už stihly prásknout ty proradné záludné svině, s nimiž strávil v tomhle lágru dvě desetiletí života?

Kroky se přiblížily, těžké boty na betonu, šterku, drti.

Strach mu zastavil dech a rozcupoval myšlenky. Vší silou se přimáčkkl ke zdi a potlačil naléhavou touhu rozběhnout se, utéct, zmizet pryč.

Blafař sešel z chodníku mimo světlo, zády k 5995. Z místa, kde stál, zazářil oblouk rudého světla a sprška jisker.

Cigareta.

Blafař chvíli šmátral pod oblečením. Ticho, pak zasyčení a tryskání tekutiny, závan čpavku a alkoholu.

Ten chlap chčije, pomyslel si 5995. Chčije na zeď.

Proud slábl, až úplně ustal. Blafař se upravil a zakašlal, šokující vyštěknutí ve tmě. 5995 si představil sám sebe obaleného v hlíně, navěky tichý a nehybný jako nějaký voják terakotové armády, pohřbený a neviditelný už od dob dynastie Čchin.

Blafař zívá a zalovil v kapse. Vytáhl balíček cigaret. 5995 zasluchl šustění celofánu. Blafař vyklepl z krabičky cigaretu, zvedl ji proti světlu přejíždějícímu po obloze, vytvořil z palce a ukazováku kleštičky a vytáhl ji ven. Strčil si cigaretu mezi zuby. Pak přišel na řadu zapalovač a kovové cvaknutí. 5995 zamžoural na plamen a viděl, jak blafař zaklání hlavu a hlasitě vtahuje kouř. Pak prázdnou krabičku zmačkal, otočil se, rozpřáhl a zahodil ji do tmy. Zasáhla 5995 do brady, až reflexivně ucukl, jako by dostal ránu pěstí. Obal dopadl na zem a blafař se rychle otočil a upřeně zíral do tmy. Nemůže mě vidět, pomyslel si 5995. Nemá noční vidění. Blafař naklonil hlavu na stranu a znovu se zadíval jeho směrem. Klid, hlavně se nehýbat.

Ve vysílače zapraskalo.

Muž k ní sklopil zrak, stiskl tlačítko a roztěkaně zvedl vysílačku k ústům, cosi zamumlal a spustil ruku. S povzdechem se odvrátil. Jeho kroky se vzdalovaly do tmy.

1:42 po půlnoci. Osmnáct minut do další patroly.

Vpřed.

Nehlučně, s mrštností a lehkostí u tak mohutného muže překvapivou, proběhl vězeň číslo 5995 nemilosrdným kuželem světla a přes chodník až ke dvoupodlažní kotelně naproti. K šedým dveřím, o nichž si v běhu pomyslel, že musí být odemčené, pokud má přežít. 5995 přibrzdil a sáhl po klice.

Dveře povolily. Setrvačností vpadl dovnitř. Tmavý studený prostor, vlhký beton pod nohama, sirný zápach. Opatrně za sebou zavřel, ztěžka dýchal, nechal oči, aby se přizpůsobily.

Před sebou rozeznával hromadu uhlí. Za ní další průchod, odkud se ozývalo syčení a cvakání kotle. Kotelna byla ověňčená potrubím a osvětlená jedinou žárovkou, na podlaze louže vody. Zastavil se a naslouchal. Nic. Neslyšně se prosmekl kolem kotle a odhrnul neprůhledný igelitový závěs. Špinavá chodba, tma. Na konci dvoukřídle dveře.

Vpřed.

Pomalou pootevřel, nakoukl do zšeřelých kancelářských prostor se šesti či sedmi psacími stoly, zašlými kartotékami, pachem starého kartonu a cigaret. Stál a snažil se trochu uklidnit. Dobrotivý bože, pomyslel si, tohle by mohlo vyjít. Tohle by mohlo...

Ruka na rameně.

Adrenalin mu projel svaly jako blesk, v mozku problikávala zlost a šok. 5995 se rychle otočil a snažil se něco zachytit, oblečení, část těla, vlasy. Vrhł se plnou vahou vpřed s výkřikem přiškrceným v hrdle. Tělo před ním podlehlo bez odporu. 5995 jím mrštil o zeď. Tělo při nárazu vyheklo a pak roztřeseně zašeptalo: „Být tebou, nedělám takový kravál.“

S jednou rukou na jeho krku a druhou napřaženou k úderu si 5995 toho tvora prohlédl, jeho uhýbavé oči.

„Co, co tady proboha děláš?“ zašeptal.

„Udělal jsem všechno, cos řekl.“

„Málem jsem tě zabil.“

„Zámky, všechno. A všechny věci máš támhle na podlaze.“

„Bože na nebesích.“ 5995 pustil ten rozklepaný lidský odpad v šedých vězeňských hadrech a bavlněných botách. Zaklonil hlavu a zalapal po dechu.

„Je tam všechno, můžeš si to zkontrolovat,“ zopakoval muž.

„Jo, to taky udělám.“

5995 se otočil. Mezi psacími stoly ležela žalostná hromádka předmětů. Klekl si, prohraboval se jimi a každý si důkladně prohlédl. Dva plastové kanystry se šroubovacími víčky, původně možná od stolního oleje, naplněné vodou a spojené kusem zelené nylonové šňůry. Igelitová taška obsahující papírový pytlík do půlky zaplněný kukuřičným chlebem a vařenou listovou zeleninou a promáčený omastkem tak, až zprůhledněl. Dvě tabulky nechutné čokolády, jakou prodávali v kantýně. Devět balíčků cigaret. Zapalovač. Pár jüanových bankovek, v reálném světě sotva postačujících na zakoupení misky nudlí. Malý průhledný igelitový sáček, nahoře stažený gumičkou, s jakýmsi zažloutlým novinovým výstřižkem uvnitř. A cihla. To bylo vše. Jeho únikové vybavení. Jeho plán.

„Je tam všechno, že?“

5995 na něj upřeně pohlédl.

„Ano, je tam všechno,“ odvětil muž.

„Jo.“

„A proč jsi tady?“ zeptal se 5995.

„Máme přece dohodu, ne? Buráku?“

Tak mu říkali. Burák.

„Ano, máme dohodu,“ přitakal.

„Dodržíš ji, že?“ ujišťoval se muž.

„Jo, prokristapána.“ Popravdě šlo spíš o vydírání než o dohodu, blesklo Burákovi hlavou. Jednou totiž našel tuhle kreaturu, důvěrníka z řad trestanců s funkcí ve vězeňské administrativě, jak stojí za bednami v kuchyňském skladu s očima rozšířenýma panikou, kalhotami u kotníků a mužstvím vztyčeným ke hvězdám, a před ním klečí kuchyňský

blafař a civí s otevřenou hubou. Burák nabídl obchod: své mlčení výměnou za přístup do kanceláří a na nákladovou rampu.

„Že nikomu nic nepovíš, Buráku? O mně, o mých pochybeních. Až budeš... venku.“

5995 protočil panenky.

„Neboj, neřeknu nikomu, že jsi v lágru prodával sexuální služby.“

„To je hrubě řečeno, Buráku. Nehezky.“

„Do hajzlu s nehezky. Teď za sebou zamkni a koukej dr-
žet jazyk za zuby.“

Muž si povzdechl.

5995 zavrtěl hlavou, nacpal zásoby do kapes, přehodil si kanystry s vodou přes rameno a zvedl ze země cihlu. Muž se mu na okamžik zadíval do očí a pousmál se.

„Hodně štěstí, Buráku.“

„Do hajzlu se štěstím.“

A vězeň číslo 5995 alias Burák byl pryč.

Nákladovou rampu obklopovaly dvoumetrové zdi. Za rampou troje zamčená vrata a cesta k hlavnímu vězeňskému komplexu pětadesát kilometrů daleko.

Na druhé straně té dvoumetrové zdi nebylo nic. Žádné ploty, žádná ochranná linie, žádné ostnaté dráty. Jen tři sta kilometrů kamenité pouštní pustiny. Z lágru nebylo tak těžké uprchnout, ale z té pouště? Poušti ještě nikdo neunikl. Nikdo to ani nezkusil.

Nákladovou rampu halila tma. Burák naslouchal noci. Nic.

Tři modré umělohmotné přepravky, v jakých se mohly skladovat pivní lahve, ležely na smluveném místě. Burák je potichu postavil na sebe ke zdi. Vylezl na bedny a lokty se opřel o zeď, do níž nějaký předvídavý soudruh zabetonoval ostré střepy rozbitého skla. Burák si sundal flekatou modrou teplákovou bundu, kterou měl na sobě. Přehodil ji přes

zed, aby zakryl zhruba půlmetrový pás střepů. Vzal cihlu, potěžkal ji v ruce a přes teplákovku, která tlumila hluk, začal opatrně ulamovat kusy skla. Během pár minut si vytvořil úzký, ale postačující přechod přes zed.

Vyškrábal se nahoru, klekl si, na okamžik zavrával, pevně sevřel kanystry s vodou a igelitovou tašku. Pak skočil.

Věděl, že nehybnost je jeho nepřítel.

Proto se dal do běhu.

V noci utíkal několik hodin. Pouštní pláň byla posetá ostrou břidlicí. Křupala mu pod nohama a bavlněné boty měl příliš tenké; výčnělky břidlice trčely ze země, kotníky se mu podvrtávaly pod podivnými úhly a chodidla ho nesnesitelně bolela. Dva plastové kanystry s vodou mu těžkly na rameně, houpaly se a narážely do něj, brzdily ho v pohybu a nylonová šňůra, na níž visely, se mu bolestivě zařezávala do masa. Nejradši by tam tu vodu nechal a pokračoval dál bez zátěže. Jenže bez ní by zemřel. Rychle. Vzduch ho studil v krku a on přerývaně dýchal.

Před ním nízké vršky proti nočnímu nebi.

Zastavil se ve tmě, dřepł si, snažil se zklidnit dech a udržet rovnováhu. Slabý svit hvězd, ostrý vítr. Mohl by risknout cigaretu? Dlaněmi zastínil plamínek zapalovače. V jasném vzduchu zasmrděl tabák. Budou ho cítit na kilometr daleko.

Do hajzlu s nimi.

Hluboká a ledová vlna strachu.

Jsi vyčerpaný, řekl si v duchu. Strach se rodí z osamělosti a únavy. Kde to jen četl?

Nehybnost je nepřítel.

Vpřed.

Vstal a rozběhl se, klopýtal přes nerovný terén směrem k temným kopcům, kanystry s vodou do něj bušily. V běhu mu hlavou poletovala krásná, pitomá píseň z dětství.

Er-jüe-li laj ja! Chao čhun-kuan! Přichází únor! Jaro je ve vzduchu! Rodiny pracují na polích! Rozdáme obilí vojákům!

Jak jen míval tu idiotskou písničku rád! Zpíval ji v den, kdy mu uvázali rudý šátek, vymydlený a nastoupený v řadě před sídlem uličního výboru. Pak ho otec, který už tenkrát špatně chodil, vzal i se sestrou Mej do parku. To bylo v roce 1969. Seděli na kamenné lavičce pod třpytící se vrbou, zmrzlina jim kapala ze špejle, cikády řvaly v nehybném vzduchu věštícím bouřku.

Má asi dvě hodiny do rozbřesku, sirén a štěkotu psů.

Jeho nepřítomnost nezůstala bez povšimnutí. Vězeň číslo 7775, podvodník a sexuální násilník s lehkým spaním, ležel na cimře s očima dokořán a pozoroval prázdnou pryčnu nad sebou. Burák v noci často chodíval na záchod. Roky se kvůli tomu hádali. Jenže tentokrát se nevrátil. Byl pryč dobrou hodinu a půl, a jestli za rozbřesku přijdou blafari a zjistí, že je Burák v čudu, začnou se vyptávat vězně číslo 7775 a všech ostatních z 20. pracovní čety. Dost důrazně vyptávat.

Vězeň číslo 7775 omílal ten problém v hlavě. Měl svého nepřítomného souseda rád, což bylo výjimečné, protože 7775 většinou intelektuály ani politické vězně neuznával. Nevěřil jim; všechna ta jejich smělá slova se při prvním náznaku problémů vypařila a oni poslušně shrbili hřbet.

Jenže Burák byl jiný. *Vynalézavý*. Většina muklů z 20. pracovní čety byla jen kost, kůže a tvrdé šlachovité svaly, ale Burák vychrtlý nebyl. Zatímco 7775 jen s obtížemi sháněl ve vězeňské obchodní síti „majetky“ – cigarety, dopisní papír, antibiotika –, Burák měl vždycky zásoby. Občas se podělil.

Vězeň číslo 7775 přemítal o své známosti s tím rafinovaným spolubydlícím. Jejich společné roky v nápravně pracovním zařízení si byly podobné jako vejce vejci, narušované jen občasnými podivnými, památnými epizodami. 7775 si je převíjel v hlavě.

Kdysi před lety přivezli do lágru neduživého politického vězně, rozklepaného a plačtivého, se zapadlými očima. Byl

to nějaký právník, který se až příliš snažil. Při jedné šichtě nahoře v kopcích dostal nakládačku, protože neuměl zacházet s lopatou a protože mu pod nosem rašilo řídké chmýří a protože pršelo. Nic vážného, jenže se k tomu přimotalo pár blafařů s pendreký a ti mu rozmlátili frňák na kaši; krev mu stékala na bradu, plná cuků, a on se zase rozbřečel. Burák sledoval vývoj situace, a když bylo po všem, zvedl zuboženého skrčka na nohy, pomohl mu zpátky na cimru a umyl ho.

Pak tomu politickému muklovi poradil, ať napíše dopis a adresuje ho „zahraničním novinářům“. V Pekingu. Tvrdil, že je jich tam spousta a že bydlí ve velkém areálu u parku s Oltářem slunce. Ti dva společně sesumírovali text a malý mukl pak rozmáchlými znaky pokaňkanými slzami popsal všechny teror a ponižování v nápravném zařízení, trochu to přikořenil a Burák zařídil, aby to propašovali ven v zásilce špinavého prádla a poslali do Pekingu. Nakonec to otiskly nějaké cizí noviny. Velké odhalení! *Mrůzy čínského gulagu!* Krátce nato se objevila vězeňská inspekce a vidět ty ksichty blafařů bylo čiré blaho.

Jak Burák zdůrazňoval, ty nahoře ani za mák nezajímají podmínky v pracovním lágru, mlácení vězňů nebo jestli je ten mrňavý mukl živý, či mrtvý. Náramně je ale zajímavé, že je ponížili nějací cizáci, a postarají se, aby to začalo zajímat i všechny ostatní na vězeňském úřadě. Mrňavý mukl nakonec dostal teplé místočko v kuchyni, nikdo ani nepípl a Burák na blafaře jen významně hleděl s výrazem „vydrbu s vámi, kdy se mi zachce“.

Odkud ten Burák sakra vlastně věděl o zahraničních novinářích?

7775 ležel v zatuchlém ovzduší cimry, svírala ho noc a naslouchal šepotavému dechu ostatních vězňů. Pevně k sobě tiskl deku a myslel na domov, který kdysi míval, a na copatou holčičku louskající v zubech slunečnicová semínka. Její

tvář si už téměř nevybavoval. Prudkým mávnutím odehnal beznaděj.

7775 Buráka nepráskne.

Aspoň prozatím. Ještě hodinu počká.

Šlapal do svahu směrem do kopců, terénem méně kameňitým, trošku schůdnějším. Stále byla tma a ochladilo se, stopy sněhu na zemi. Z vyčerpání mu těkaly myšlenky, bezúčelně se rozbíhaly do stran. Maně ho napadalo, jestli za ním zůstává pachová stopa, jestli vůbec mají psy. V táboře nikdy žádného neviděl. Každý pes, který by se přiblížil na dosah 20. pracovní čety, by skončil ubitý na pekáči a posypaný kmínem, který vězni 1414 posílala matka. 1414 – *jao s' jao s'*. Nebylo to jeho číslo, jen se rýmovalo se slovy *chci umřít, chci umřít*, která vykřikoval v noci ze spaní, a tak mu nakonec zůstalo. Zpočátku byl 1414 v poutech, ruce měl připoutané k pasu a ke každému kotníku připevněný jeden konec půlmetrové dřevěné tyče, takže při chůzi každou nohou opisoval půlkruh. Pár místních křesťanů ho krmilo a utíralo mu zadek.

Burák namáhavě funěl. Zastavil a ohlédl se za sebe. Nabíral výšku. V dálce za plání viděl světla vězeňského tábora, nyní už slabá, stříbřitá uprostřed noci. Zatím žádný zvuk, žádný rozruch. Žádné nákladáky. Jistěže zatím nikdo neutekl. Kam by taky sakra šel? Znovu se podíval nahoru, těžce dýchal. Svah začne stoupat příkřeji, to věděl, a pak už bude skoro na místě. Vpřed.

7775 se znovu zamyslel nad prázdnou pryčnou nad sebou a posadil se. Nastal čas, Buráku. Promiň, ale nedá se svítit. Potmě nahmatal šedou blůzu s bílými pruhy přes ramena, pověšenou na háčku nad postelí. Tiše proklouzl mezi baráky, beton ho studil do bosých chodidel, a čekal na svůj čas. Příštích pár hodin bude ošemetných.

Naklonil se nad povědomou spící postavu. „Veliteli sektoru, vzbudte se! Vězeň číslo 7775 chce podat hlášení.“

Od velitele sektoru se neozývalo nic než syčivý dech spánku. 7775 si skousl ret a pak mu zatřásl ramenem. „Vězeň číslo 7775 chce podat hlášení.“

Jedno hrozné oko se otevřelo a snažilo se pochopit, co se v tuto nekřesťanskou hodinu děje.

„Veliteli sektoru!“ 7775 si stoupl do pozoru. Radši to uděláme oficiálně, pomyslel si. „Vězeň číslo 7775 chce oznámit, že vězeň číslo 5995 je nepřítomen.“

„Kolik je hodin?“

„Pět, veliteli.“

Zívnutí, zpod deky zavanul hutný pach. „Jak to myslíš, že je nepřítomen?“

„Není tam, veliteli.“

„No a kam šel? Není to Burák?“

„Vězeň číslo 7775 neví, kam vězeň číslo 5995 šel, veliteli.“

„Proč tak divně mluvíš? Byls ho hledat?“

„Ne, veliteli.“

Po velitelově spánkem otupělé tváři se pomalu rozprostíral stín pochopení. Zamžoural a s námahou se vysoukal zpod deky. Jejich plešatějící a vlídný velitel sektoru, sám také vězeň – zřejmě záškodník, ale nikdo nevěděl čeho –, byl utiskovatel i přítel zároveň. Teď si oblékal nátělník, stál s vystrčeným pupkem ve tmě a mnul si bradu.

„A kam teda šel?“

„Já nevím, kam šel, veliteli,“ odvětil a vysloužil si za to přísrný pohled.

Velitel sektoru se otočil a vyhlédl z okna na prašnou půdu a záři reflektorů, dechem zamlžil sklo a roztažené prsty s nadějí přitiskl ke sklu.

„Co uděláme?“

7775 otevřel ústa a hned je zase zavřel.

„Ano? Co?“

„7775 navrhuje ohlásit to službu konajícímu dozorcí, veliteli.“

Velitel sektoru na něj zíral. „Ale on přece musí někde být.“

„Je to už... nějakou dobu.“

Panika.

„Nějakou dobu?“

Velitel sektoru neohrabaně vyběhl z baráku a dusal ke strážnici, kde blafáři podřimovali u hongkongského filmu, v němž neohrožení mnichové sekali na kusy nepřátele Číny.

Vězně číslo 5995 píchalo v hrudi. Během poslední půlhodiny musel často zastavovat, zlomený v pase bolestí přerývaně funěl a třásla se mu kolena. Nyní však hleděl dolů na malou zatopenou šterkovou jámu, její černou vodu a zrcadlo hvězd.

Člověk by ani nepoznal, že tam je. Ze tří stran se tyčila rozeklaná skaliska a stezka byla jedinou přístupovou i únikovou cestou. Opatrně našlapoval dolů ke břehu. Nebe na východě začínalo světlat.

Voda nebyla jen studená. Dělal se mu z ní až zle. Stál ponořený po pás, oblečení smotané v ranci na rameni, kanystry kolem krku. Ledový chlad mu stoupal vzhůru po páteři a nutil ho ke zvracení. Teď už mu hladina sahala až po prsa. Skalní stěny obklopující jezírko se změnilo z příkrých v kolmé, v jednom místě se uchytil mladý stromek. Tam to je. Natáhl se, nahmatat ústí odstřelovací štol, necelého půl metru nad hlavou. Nejdřív dovnitř hodil oblečení a pak kanystry. Bosé nohy horečně šmátraly po opoře na ponořené skalní stěně, špičky prstů se zuřivě snažily něčeho zachytit, ramena úpěla, jeden loket uvnitř a pak zoufalé, nemotorné drápání se nahoru. Konečně tam byl, celý zmáčený a rozklepaný.

Tunel byl užší, než si pamatoval, ale hluboký. Všiml si ho už před lety jako člen pracovní čety a pečlivě si uložil do pa-

měti veškeré podrobnosti, jak měl ve zvyku. Utřel se do trička, v dřepu na sebe natáhl vlhké oblečení, zapnul zip u teplákové bundy a otrásl se. Když bude couvat jako rak, může se zanořit do skály šest metrů hluboko.

Tady to prosedí, sirény a psy a kdovíco ještě, všechny ty blafaře, poletující kolem jako mouchy na latríně, celé vyděšené, že přijdou o prémie. Teď už ho musí hledat, určitě.

Bože, jaký má hlad. Papírový pytlík s drobcím se kuřičným chlebem a vařenou zeleninou vypadal žalostně mrňavý. Co je to za nápad? Nechá si ho na později. Místo toho cigáro a spát.

Nebo radši ne. Možná by měl jít dál.

Budou ho hledat, pomyslel si. Třel si paže, dýchal si do dlaní.

Nikdo ještě neutekl. Uprchlí vězni zemřeli v poušti, uprostřed ničeho, s oteklým jazykem a masem připomínajícím tmel.

Pak ale někdo postavil železnici.

Nebe se rozjasňovalo. Vodu třísnily rudé skvrny.

Blafaři klopytali ven ze strážnice, zapínali si opasky, odjišťovali kalašnikovy, stínili si oči proti studenému rannímu slunci. Ve vzduchu visel prach. Z předních vrat s kvílením vyrazil džíp, řidič gestikuloval, pak zastavil, znovu nastartoval a zamířil ven na pláň.

7775 a ostatní stáli nastoupení před baráky. Byli tam už čtyřicet minut. Velitel sektoru, zpocený a s vytřeštěnými očima, stál před nimi. 7775 už třikrát zopakoval verzi, na níž se dohodli.

„Vzbudil jsem se a on byl pryč,“ popisoval. „Bylo pět hodin ráno a já jsem to okamžitě ohlásil.“ Vychrlít to ze sebe. Tvářit se zkroušeně.

Náčelník věznice něco mumlal do mobilního telefonu, předstíral klid. Blafaři vypadali zmateně a dopáleně; nebezpečná

kombinace pro Buráka, až ho najdou. A oni ho najdou, tím si byl 7775 jistý.

Slunce stálo na obloze.

Při čištění podlahy tunelu od úlomků břidlice si rozedřel prsty až do masa. Posadil se na kus odhalené skály, vlhké a studené, se svými ubohými zásobami na hromádce vedle sebe.

Ber tu jeskyni jako útočiště, učencovu komůrku, spisovatelovu pracovnu, místo pro tiché rozjímání, znovunalezení intelektuálního smyslu.

V trestaneckém táboře říkali intelektuálům hovnožrouti. Tyto dva termíny, intelektuál a hovnožrout, totiž zněly téměř stejně, *č'š'-fen-c'* versus *čch'-š'-fen-c'*, a jejich záměně bylo těžké odolat. Ostatní vězni zařadili Buráka mezi hovnožrouty v prvním okamžiku, kdy proklopýtal vstupní branou. Prozradily ho měkké ruce.

Když však spoluvězni zjistili, že Burák tu není za politický zločin, ale kvůli pokusu o vraždu, trochu se stáhli. Hlavou jim vrtala otázka, koho se Burák pokusil oddělat a proč. Časem se stalo veřejným tajemstvím, že Burákův trestný čin byl spáchán za horké noci 3. června 1989, když se Pekingem rozléhala střelba a základy čínského státu se otřásaly. Zjistilo se, že Burák v okamžiku hrůzy a zuřivosti zvedl dlažební kostku a udeřil do obličeje drobného vojáka, který mu ležel u nohou a řval. Vojáček zamrkal, zkroutil se v křeči a Burák uviděl, jak se po asfaltu rozstříkla krev. Jeho spoluvězňům to nešlo do hlavy. Jak mohl hovnožrout, profesor, udělat něco takového?

Burák tedy žil dvojitým životem: zčásti jako zločinec schopný nepochopitelného násilí, zčásti jako hovnožrout. Při jednání se spoluvězni využíval ve svůj prospěch mohutnou postavu a mstivou povahu. Jakmile si ve vězeňské hierarchii vydobyl přijatelné postavení, zaměřil se na posilování iden-

tity, kterou mu přiřkli rodiče a spolužáci: ten, kdo pracuje mozkiem, uplatňuje pronikavé morální pochopení spravedlnosti a moci, čínský intelektuál. V duchu byl přesvědčen, že není jen obyčejný vězeň; on je ten legendární pronásledovaný a vyhnaný myslitel, Čchü Jüan dnešní doby, obchodník s pravdou zatracovaný státem, a čert vem nějakou dlažební kostku.

Natáhl krk a zahlédl lesknoucí se hladinu štěrkové jámy.

Hned v počátcích výkonu trestu usoudil, že v zájmu zachování statusu intelektuála alias hovnožrouta musí učinit jistá opatření. Napíše knihu. Vězeňské memoáry! Něco drsného a šokujícího, co se tajně propašuje z věznice, vydá v zahraničí a doma pak bude pokoutně kolovat. Něco se senzačním a ponurým titulem. Třeba *Přebytečná slova z pouštní kobky*.

Celá léta Burák vše pozoroval a zaznamenával na tenký zrnitý papír, jaký používají děti při nácvičku psaní znaků. Každé jméno, každou položku denního režimu, každý náklad povadlé kapusty vyklopený na nákladovou rampu, každou tunu uhlí z malého neduživého dolu, každé střídání mladých blafařů se šedým prachem ve vlasech, které přiváželi hrkotajícím nákladákem, každý čtvereční metr suché šedivé pouště vyčištěný od kamení, každý pobyt v *siao-chao* neboli na samotce; Burák si všeho bedlivě všímal a popisoval každyčkový detail tohoto vyschlého úlu hluboko v čchingchajské poušti. Věnoval se tomu pozdě v noci na latríně a vytvořil rozsáhlou a nesmírně podrobnou zprávu o vězeňství v moderní Číně, která, jak si byl jistý, šokuje svědomí celého světa a zajistí mu pevné místo v dějinách. Popsané stránky ukrývá pod dekou, dokud je nenašli blafaři.

Náčelník věznice byl v šoku, svíral v rukou tenké papíry, pár se jich válelo po podlaze cely. Vězeň číslo 5995, vlastním jménem Li Chua-šeng, známý jako Burák, stál se sklopenou hlavou, každou paži v sevření jednoho blafaře, a v duchu kaluloval.

„Vězni 5995,“ zahřimal náčelník. „Uvědomujete si, že jde o státní tajemství?“

Vězeň číslo 5995, známý jako Burák, upřeně zíral do země. Náčelník podal popsané stránky vyzáblému zástupci a olízl si rty. Rozzřítě přistoupil k trestanci a ukazovákem mu zvedl bradu.

„Proč shromažďujete státní tajemství?“

Burák neodpověděl.

„Provádíte špionáž?“

S Burákem se otrásl svět, ale ustál to, jen taktak.

„Jste špion?“

Totíž, přísně vzato, náčelníku, odpověď na to je komplikovaná.

„Nevěděl jsem, že to je státní tajemství, náčelníku.“ Slova mu drhla ve vyschlých ústech. „Přiznám se ke všem svým omylům.“

Což také udělal.

Nejdřív ho poslali k malému ježatému „vyšetřovateli“ z vězeňské služby, který si dělal poznámky. Seděli ve „výslechové“ místnosti vedle kanceláře věznice, v níž se rozléhala ozvěna. Burák mluvil, hledal správná slova, mluvil dál. Jakmile se odmlčel, zrudlý obtloustlý blafař stojící za jeho zády mu vrazil elektrický obušek do zátylku, aby ho povzbudil.

Pak přesun do hlavního vězeňského komplexu, pětasedesát kilometrů v poutech v dodávce bez oken. Burák si pozvracel kalhoty.

Následovala nečekaná návštěva u jeho staré kamarádky *siao-chao*. Tuhle tvořila jen železná klec na podlaze prázdného cihlového baráku s vymlácenými okny. Klec nebyla dost vysoká, aby si v ní mohl sednout. Žasl nad svou reakcí, stejně jako v prvních týdnech po uvěznění: mírnou vděčností, že ho konečně nechají pár dnů na pokoji. Žízeň byla nesnesitelná.

Další přiznání, tentokrát v elegantní zasedačce se světlým dřevěným obložením a okny s výhledem na seschlé topoly.

„Rád si dělám seznamy, vedu deníky, píšu. Pane.“ Všiml si kamery připevněné na zdi, korálku červeného světla.

„Proč byste si měl dělat seznamy?“ Vyštěknutí od starší uniformy, předstíraná zlost.

Vybuduj si hradby a snaž se je co nejdéle ubránit. Tak ho to kdysi učili. Platí to i tady a teď?

„Snažím se jen nějak zaměstnat. Pane. Jsou to jen seznamy, popisy, pozorování. Přiznávám se ke svým pochybením.“

„Shromažďoval jste tajné informace. Státní tajemství.“

Zůstal zticha.

„Když se přiznáte, můžete očekávat shovívavost. Pokud se nepřiznáte, budete tvrdě potrestán.“

Slova pro celé generace Číňanů. Slova pro jeho otce. Slova pro něj.

„Ano. Přiznávám se ke svým chybám i zločinům,“ zopakoval.

Uniforma kývla a Buráka odvedli zpátky do *siao-chao*, kde na něj čekala miska ještě teplé zeleninové polévky.

Poslední dějství se odehrálo o týden později. V poutech ho odváděli přes dvůr. Svraštělá stařena v modré haleně šplíchlala vodu na beton, aby se tolik neprášilo. Bylo ráno, konec léta. V rozpáleném vzduchu už visel náznak nadcházejícího ochlazení.

Škarohlídský připlešatělý soudce odříkával formální otázky do mikrofonu, který stál na stole zakrytém zeleným sukнем. Žalobce něco mumlal.

Burák stál v lavici obžalovaných. Po jeho levici seděla žena, kterou nikdy předtím neviděl, s šedými vlasy staženými do drdůlku. Dívala se do poznámek a nic neříkala. Jeho obhájkyňe, uvědomil si. Naklonil se k ní a pokusil se s ní promluvit. Našpulila rty a zavrtěla hlavou, přísně a rezolutně. *Nepřibližujte se ke mně.* Probíral se paragraf 32 zákona o státním tajemství a paragraf 111 trestního zákona. Trest mu prodloužili o pět let.

Po návratu do baráků mu ostatní projevovali téměř soucit. 7775 ho vzal ven na cigaretu a položil mu ruku na rameno. Burák musel potlačovat smích.

Nakonec se odtud odporoučel sám, podél zdi, když padla tma. Tentokrát bez zbytečných ovací. Sledoval netopýra, jak se snaší níž a třepetá se na pozadí noční oblohy.

Do hajzlu s tím. Jednou špion, navždy špion.

Den druhý, panika. Vzbudil se za rozbřesku zvukem motorů rachotících po cestě ke štěrkové jámě. Byl celý vyprahlý. Po bříše se opatrně připlazil k ústí tunelu a vykoukl ven. Dva džípy; vyskočilo z nich šest blafařů s kalašnikovy přes rameno. Rozptýlili se. Jeden přišel až ke břehu, klekl si, zkoumal terén a díval se přes vodu. Připojil se k němu další a zřejmě se ho ptal, co tam dělá, protože první blafař mávl rukou přes hladinu a pak ukázal na zem. Burák se přitiskl ke skalnaté podlaze štoly. Druhý blafař chvíli přemýšlel, pak zamířil zpátky k džípu a mávl na ostatní, aby si nastoupili. Řidiči nastartovali, roztúrovali motory, zařadili a vraceli se zpátky. Způsob jejich odjezdu naznačoval, že tady ještě neskončili.

Později během dne se vrátili se psem, který vyskočil zezadu z džípu, velká černohnědá potvora se špičatýma ušima. Psovod měl na sobě vojenskou uniformu, což Burák považoval za špatné znamení, jelikož vojenské uniformy naznačovaly jistou způsobnost. Psovod běžel se psem po břehu jako při hře, pes dováděl a skákal po něm. Vtom mu voják přitiskl čumák k zemi a on začal čenichat. Vzrušeně pobíhal sem a tam, otáčel se, kňučel a ohlížel se po svém pánovi. Burák se tmou pomalu sunul dozadu, co nejdál to šlo. Slyšel psí skučení, potom jakési slabé pokřiky – povely? – a pak chvíli nic. Nakonec motory vzdalujících se aut.

Světlo v ústí tunelu sláblo. Přelehli si na vlhké podlaze z jedné půlky zadnice na druhou. Měl hrozný hlad. Spotře-

boval už polovinu vody z kanystrů, voda v jámě totiž byla zamořená motolicí jaterní, a tudíž nepitná. Posadil se a natáhl ruce dopředu, snažil se dotknout špiček u nohou. Za chvíli si dopřeje tabulku té odporné čokolády. Už šest hodin se kolem šterkové jámy nic nedělo.

Nesměle začal uvažovat o přesunu k železniční trati. Za dalších čtyřiaadvacet hodin začne ztrácet síly, takže to bude muset být dnes v noci. Dvacet kilometrů drsným terénem a bez jakékoli záruky, jen nákladní vagony rachotící na své pouti z Tibetu do Si-ningu.

Kým bude, pokud se mu povede dostat se do města a dál?

Čínský úřední šiml během let přisoudil Burákovi celou řadu totožností. Každá měla své označení: student, třídní nepřítel, intelektuál, disident, zločinec, vězeň. Každá platila v určitém období, střídavě vzrušujícím a děsivém.

Žila v něm však ještě jedna identita, zasazená a vypěstovaná jiným byrokratickým aparátem. Doba jejího rozkvětu byla krátká a nenápadná a dávno minulá. Její jméno nikdy nevyšlo nahlas, ani v těch nejtemnějších hodinách v *siao-chao* nebo po ráno elektrickým obuškem. Přesto to jméno stále existovalo, uchované, jak věděl, ve spisu v zemi, kterou nikdy neviděl.

Noční dravec.

Nemotorně se ve stísněném prostoru svlékl, svázal oblečení do uzlíčku, hmátl po papírovém pytlíku a kanystrech s vodou a plazil se tunelem do noci. Voda ho k sobě vábila.

Vpřed.